

**โครงการรณรงค์เผยแพร่/ให้ความรู้แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล
(Good Governance) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2551**

1. หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2551 ในประเด็นตัวชี้วัดที่ 6 นำหนักร้อยละ 6 ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลของข้าราชการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะเป็นราชการส่วนกลางมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการรณรงค์เผยแพร่/ให้ความรู้แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2551 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน จะได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล โดยมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ในการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
2. เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป นำความรู้จากหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าต่อไป
3. เพื่อปลูกจิตสำนึก กระตุ้นเตือนให้ข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานราชการของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ข้าราชการและพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงภาคประชาชน ได้ตระหนักถึงหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการอันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กร

3. เป้าหมาย

บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป

4. วิธีดำเนินการ...

4. วิธีดำเนินการ

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและลงข้อมูลเพื่อรณรงค์เผยแพร่/ให้ความรู้แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในเว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (www.thailocaladmin.go.th) ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด

5. งบประมาณ

ไม่มี

6. สถานที่ดำเนินการ

เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด/www.thailocaladmin.go.th)

7. ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนเมษายน 2551 เป็นต้นไป

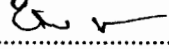
8. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มงานวินัย กองการเจ้าหน้าที่ และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
2. ทำให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป นำความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่มีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีต่อไป

10. ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ).....

(นายชลธิ์ ยังตรง)

นักพัฒนาทรัพยากรบุคคล 8 ว รักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

11. ผู้เห็นชอบโครงการ

เนวินธรอน

(ลงชื่อ)

(นายวัลลภ พริงพงษ์)

รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

12. ผู้อนุมัติโครงการ

สมชาย

(ลงชื่อ)

(นายสมพร ไร่บางยาง)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

โครงการรณรงค์เผยแพร่ให้ความรู้แก่บุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2551

1. ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ประเทศไทยมีความตื่นตัวสนใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมาก โดยเฉพาะภายหลังจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นอกจากนี้วิกฤติเศรษฐกิจก็มีส่วนทำให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลมีมากยิ่งขึ้น เป็นที่เชื่อกันว่าหากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาล ไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานภาคราชการ เอกชน และประชาชนแล้ว จะทำให้ประเทศมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี และเกิดความเป็นธรรมในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

อย่างไรก็ตามประเทศไทยในปัจจุบันยังมีปัญหานานัปการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาไปสู่การมีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง เช่น วัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ กลุ่มอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ต้องการรักษาสถานภาพดั้งเดิมไว้ นอกจากความพยายามของนักวิชาการ ผู้รู้และผู้สนใจที่เกี่ยวข้องแล้ว องค์กรระหว่างประเทศจัดว่ามีบทบาทในการผลักดันให้เกิดธรรมาภิบาล และการปฏิรูปองค์กรของรัฐได้ ดังเช่น ธนาคารโลกมีบทบาทในการจัดการบริหารการใช้จ่ายของภาครัฐ และการปฏิรูประบบราชการ กล่าวคือ ธนาคารโลก นอกจากจะให้ความสำคัญและช่วยเหลือประเทศไทยในเรื่องเกี่ยวกับธรรมาภิบาลแล้ว ยังรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายในด้านความช่วยเหลือทางการเกษตร การแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยขึ้น ในขณะที่องค์กรการเงินระหว่างประเทศหรือ International Monetary Fund (IMF) กระตุ้นให้มีการปรับโครงสร้างของสถาบันการเงิน และการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือ United Nations Development Programme (UNDP) สนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการนำร่องเพื่อกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย Asian Development Bank (ADB) ดังเห็นได้จากช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2511 – 2540 ประเทศไทยได้รับทุนความช่วยเหลือจาก ADB ในรูปของเงินกู้ประมาณ 4.25 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และอีก 37.4 พันล้านเหรียญในรูปของความช่วยเหลือพิเศษ (Asian Development Bank, 1999) ความช่วยเหลือหลัก ๆ ที่ ADB ให้ มีดังนี้

- 1) การกระจายอำนาจและการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) การส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรของรัฐ
- 3) การเร่งให้มีการปรับโครงสร้างเพื่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- 4) การลดบทบาทการแทรกแซงของรัฐและการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจไทย
- 5) การส่งเสริมให้มีการประสานงานในขั้นตอนของการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ
- 6) สนับสนุนให้มีการปฏิรูปกฎหมายและระบบตุลาการ

นอกจากนี้...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

นอกจากนี้ยังมีองค์การความช่วยเหลือระหว่างประเทศจากประเทศญี่ปุ่น แคนาดา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ที่ต่างก็มีบทบาทสนับสนุนโครงการพัฒนา เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย

ในประเทศไทย ธรรมาภิบาลได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตย ได้มีการเสนอและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างที่เห็นอย่างป็นรูปธรรม คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล ถ้าหากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และระบบบริหารของรัฐมีความ ยุติธรรมและเป็นที่เชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของ บ้านเมืองได้ นอกจากนี้ยังมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ที่ออกมาเพื่อการนี้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามการที่จะทราบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติให้เป็นผล หรือไม่ จำเป็นต้องมีเครื่องชี้วัดที่เหมาะสมและเชื่อถือได้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้พยายามสร้างตัวชี้วัด ธรรมาภิบาลและใช้ในหน่วยงานของตน แต่ตัวชี้วัดนั้นๆ ยังเป็นที่ถกเถียงและไม่ได้มีการยอมรับให้เป็น ตัวชี้วัดกลาง เนื่องจากความหลากหลายของตัวชี้วัดและมิติที่แตกต่าง ซึ่งมิติเหล่านั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจและ กรอบการรับรู้ของผู้นำเสนอแต่ละบุคคลหรือองค์กร โดยทั่วไปสาระสำคัญของธรรมาภิบาลสามารถพิจารณา ได้จากองค์ประกอบหลัก อันได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม ความชอบธรรม สิทธิมนุษยชน ความยั่งยืน ความโปร่งใส ความเสมอภาค ความยอมรับ การตรวจสอบ ความมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาล

แนวคิดในการพัฒนาหลักการธรรมาภิบาลหรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีการกล่าวถึงเป็นระยะในแวดวงของนักวิชาการตั้งแต่ช่วงก่อนการใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่ค่อยแพร่หลาย ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ แนวความคิดยังขาดความชัดเจน และ คนส่วนใหญ่ยังไม่สนใจ เมื่อประเทศไทยต้องประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรัฐบาลของ นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้เข้ามาบริหารประเทศในปลายปี 2540 ภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขการ กู้ วิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลต้องหันมาให้ความสนใจประเด็นนี้อย่างจริงจัง โดยได้พิจารณาเห็นความจำเป็นที่ ประเทศชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและ ประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของประเทศเพื่อสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างทันสถานการณ์

2.1 ความหมายของธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือการจัดการที่ดี

ความหมายเรื่องธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมีดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว) มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามภาระหน้าที่โดยยึดหลักการพื้นฐาน

6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตาม กฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส

หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

แต่ละหลักสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับภาครัฐและระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ องค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีที่จะสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีของระดับภาครัฐ และระดับประเทศต่อไป ในทางกลับกัน การกำหนดบทบาทในระดับประเทศจะมีผลต่อบทบาทภารกิจและการบริหารจัดการของระดับภาครัฐและระดับองค์กรด้วย

2.2 องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สำหรับองค์ประกอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีผู้ให้แนวคิดหลายท่าน ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมนูญภาคเมือง : บทบาทภาคีเมือง ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของธรรมนูญ 9 ประการ ตามความหมายของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participatino)
- 2) กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of law)
- 3) ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency)
- 4) การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus Orientation)

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

- 5) กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy)
- 6) ความเสมอภาค (Equity)
- 7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency)
- 8) พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability)
- 9) การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Vision)

อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่อง “ธรรมรัฐ” ยังเป็นเพียงอุดมคติเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ธรรมรัฐเป็นรูปธรรมจะต้องเริ่มต้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) ซึ่งเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่สำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนทุกๆ ภาคอย่างเต็มรูปแบบ จะส่งผลให้ทิศทางสู่ธรรมรัฐที่พึงประสงค์สำเร็จเป็นจริงได้ โดยผู้เขียนได้อธิบายว่า ภาคเมือง หมายถึง กลุ่มต่างๆ ที่รวมตัวกันขึ้นในเขตเมือง มีวัตถุประสงค์ในการรวมตัว คือ เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สนับสนุน เรียกร้อง หรือมีบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งในการทำประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อปกป้องผลประโยชน์ภายในกลุ่มคนตามสิทธิและเสรีภาพที่พึงมีพึงได้ ซึ่งเราสามารถแบ่งประชากรเป็นภาคกลุ่มต่างๆ ได้ 7 ภาคใหญ่ๆ ได้แก่ ภาคภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคองค์กรพัฒนา ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) ภาคสื่อมวลชน ภาคนักวิชาการ ภาคสถาบันการศึกษา และภาคประชาชน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงบทบาทของภาคกลุ่มต่าง ๆ ในการสร้างธรรมรัฐ ผลดีเมื่อภาคเมืองมีส่วนร่วมสร้างธรรมรัฐ และเงื่อนไขที่ทำให้ได้มาซึ่งภาคเมือง

2.3 ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้หลายท่าน ดังนี้

ตัวชี้วัดธรรมภิบาล : บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ (2544) จากการศึกษาพบว่าคำนิยามที่หน่วยงานและนักวิชาการอันได้แก่ ธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) อานันท์ ปันยารชุน, ธีรยุทธ บุญมี, นายแพทย์ประเวศ วะสี, ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้นำเสนอไว้แล้วมีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาและส่งเสริมระบบประชาธิปไตย และมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคมและลักษณะการปกครองปัจจุบันของประเทศ ซึ่งอาจสรุปรวมได้ว่า “ธรรมภิบาลทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

2.4 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานภาครัฐ

คณะทำงานเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้ระดมนักคิดในประเทศไทยหลายสาขาที่อาสาสมัครมาร่วมทำงาน และคณะทำงานได้จัดเอกสารข้อเสนอเพื่อส่งเสริมธรรมภิบาลไทย เสนอต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542

ซึ่งนายกรัฐมนตรี...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจัดทำบันทึกเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาในการประชุมวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 โดยมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอ และเห็นสมควรให้เร่งสร้างธรรมาภิบาลในหน่วยงานภาครัฐเพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาและสร้างเสริมธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยให้จัดทำเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อหน่วยงานของรัฐสามารถนำไปปฏิบัติได้ และจะไม่ถูกยกเลิกเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ซึ่งจะทำการดำเนินการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2542 เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (ปัจจุบันยกเลิกแล้ว)

นายกรัฐมนตรีได้ลงนาม เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2542 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง วันที่ 10 สิงหาคม 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งเวียนระเบียบนี้ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งทราบ และถือปฏิบัติ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สลค. ที่ 0204ว/ว 130 ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2542

สาระสำคัญของระเบียบ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญดังนี้

จุดมุ่งหมาย

สร้างกฎเกณฑ์และกลไกที่ดีในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม เพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงสามารถส่งสัญญาณเตือนภัยและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถปรับเปลี่ยนกลไกและฟันเฟืองการทำงานและการประสานงานในภาครัฐและภาคเอกชนรับรองได้อย่างทันที่ในยามที่มีปัญหา

พัฒนาศักยภาพของนักวิชาการให้สามารถศึกษา ค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมอย่างถูกต้อง กล้าหาญ และมีจริยธรรม

ปรับปรุงระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนให้รวดเร็ว ชัดเจน และเป็นธรรม

ขยายโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาส่วนรวม

จัดการทุจริตประพฤติมิชอบและการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนหรือกิจการที่ตนมีส่วนได้เสียทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมร่วมกัน

หลักยึด...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

หลักยึดในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม 6 ประการ ได้แก่

- หลักนิติธรรม
- หลักคุณธรรม
- หลักความโปร่งใส
- หลักการมีส่วนร่วม
- หลักความรับผิดชอบ
- หลักความคุ้มค่า

กลยุทธ์

เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคของสังคม จำเป็นต้องร่วมดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องทั้งในระยะเฉพาหน้า ระยะกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูปใน 3 ส่วน ดังนี้

ภาครัฐ ต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ถือเป็นประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

ภาคธุรกิจ เอกชนต้องปฏิรูปการทำงานโดยยึดคติที่โปร่งใสมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เป็นธรรมต่อลูกค้า รับผิดชอบต่อสังคม มีมาตรฐานการบริการ มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพสามารถทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนได้อย่างราบรื่น

ภาคประชาชน ต้องสร้างเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

แนวทางปฏิบัติ

สร้างความตระหนักร่วมกันในสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างสรรค์กลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่จำเป็นรวมทั้งการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

เร่งรัดให้เกิดการปฏิรูปการบริหาร ภาครัฐและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เร่งรัดแก้ไขปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน

เร่งสร้างมาตรฐานการดำเนินธุรกิจ

มาตรการ

เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐทำความเข้าใจ และตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการ 6 ประการ ตามระเบียบ

เร่งรัด...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

เร่งรัดการดำเนินการเพื่อออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

เร่งรัดการดำเนินการตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ

เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540

ส่งเสริมและกำกับให้หน่วยงานของรัฐ กำหนดแผนการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในระบบราชการและรายงานผลการดำเนินการในรอบปีต่อคณะรัฐมนตรี

สนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง และหน่วยงานของรัฐอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจเอกชนส่งเสริม สนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรี โดยอาศัยกลไกตลาด ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภค ส่งเสริมให้มีมาตรฐานที่ดีในการดำเนินธุรกิจ

ทั้งนี้ ระเบียบนี้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ และรายงานผลการดำเนินการ ความคืบหน้า ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีเป็นระยะ หรือตามเวลาที่กำหนดในระเบียบนี้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544 : 13-24)

อย่างไรก็ดีระเบียบนี้ได้ยกเลิกและมีการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แทน

องค์ประกอบของการบริหารจัดการที่ดี

องค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน แสดงได้ดังตารางนี้

ตารางองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยสำนักงาน ก.พ.

หลักการ	องค์ประกอบ
หลักนิติธรรม	<ul style="list-style-type: none">- กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้- กฎหมายต่างๆ ได้รับการปฏิรูประบบอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป- กระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน- ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่างๆ

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

หลักการ	องค์ประกอบ
หลักความโปร่งใส	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ - ส่วนราชการมีเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ - ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ
หลักความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องให้การยอมรับและความพอใจ - งานที่ปฏิบัติบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ - คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวน ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ
หลักความคุ้มค่า	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ - การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ - ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ รวมถึงความประหยัดงบประมาณ
หลักการมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบได้รับความพึงพอใจ - จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม
หลักคุณธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง - คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากร

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกเหนือไปจากแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ในการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้บรรจุเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ซึ่งได้สะท้อนแนวความคิดของการบริหารจัดการที่ดี โดยมี

1) วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาประชาธิปไตย คือ

- เพื่อเสริมสร้างการใช้หลักนิติธรรมในการบริหารรัฐกิจ การจัดการการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของทุกภาคส่วนของสังคมให้มากยิ่งขึ้น

- เพื่อสนับสนุน...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

- เพื่อสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการการพัฒนาประเทศ

- เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารรัฐกิจและการจัดการการพัฒนาประเทศ

- เพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจและการจัดการพัฒนาประเทศทั้งในด้านนโยบายและการปฏิบัติ

2) เป้าหมายของการพัฒนาประชาธิปไตยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นี้ ได้แก่

- ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับเข้าใจในหลักปรัชญากฎหมายมหาชน ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ เพื่อให้มีการใช้กฎหมายยึดหลักความถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและความถูกต้องในการตัดสินใจและการบริการ เคารพและบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการดำเนินการบริหารงานสาธารณะรวมทั้งให้มีการสร้างกลไก กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งในสังคมอย่างสันติวิธี

- ให้ประชาชนมีหลักประกันในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ สังคมและชุมชนให้มากขึ้น เป็นการเพิ่มพูนโอกาสและช่องทางการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพและให้เกิดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลในการบริหารทั้งภายในระบบราชการและการตรวจสอบถ่วงดุลจากสังคมนอกระบบราชการ

- ให้เกิดความฉับไว เกิดความคล่องแคล่วตัวของภาครัฐในการปรับตัวและจัดการอย่างเหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้การตัดสินใจและการดำเนินการสาธารณะของภาครัฐเกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

- ส่งเสริมให้เกิดความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจและการบริหารจัดการการพัฒนาโดยการสร้างพันธมิตรเพื่อกำหนดพันธกิจและระเบียบวาระแห่งชาติเพื่อพัฒนาคน ชุมชน สังคมและประเทศชาติร่วมกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ยังได้วางแนวทางในการเสริมสร้างโอกาสและภาวะแวดล้อมในการพัฒนาประชาธิปไตยไว้ด้วยว่า ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการที่ผ่านมา ภาครัฐเป็นผู้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เชื่อว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยปราศจากการเปิดโอกาสและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การดำเนินงานของภาครัฐขาดประสิทธิภาพตลอดจนขาดการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชน ในหลายครั้งได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง และการเผชิญหน้าระหว่างประชาชนกับภาครัฐ ซึ่งเป็นการบั่นทอนพลังในการพัฒนาของสังคมไทย

เพื่อให้กระบวนการพัฒนาของชาติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การดำเนินบทบาทของภาครัฐที่จะได้รับการยอมรับย่อมต้องอาศัยความชอบธรรมที่เกิดจากการสร้างหลักประกัน โอกาส และสภาวะ

แวดล้อม...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

แวดล้อมที่เสริมสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการกำหนดหลักการและบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ทั้งนี้การพัฒนาประชาธิปไตยจะประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

การเสริมสร้างหลักการใช้อย่างมีคุณประโยชน์ที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์และปรัชญากฎหมายโอกาสและสภาวะแวดล้อมให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดหลักประกันด้านสิทธิทางการเมืองและสิทธิของประชาชน การจัดการลดปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชนต่างๆ ในสังคมกับภาครัฐ และการสนับสนุนสมรรถนะของประชาชน ดังนี้

1. การให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพ
2. การจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี
3. การสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม

สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

1. การสร้างภาคีเพื่อการพัฒนา
2. การปรับปรุงคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
3. การส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา
4. การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน

ส่วนการเพิ่มพูนประสิทธิผลและประสิทธิภาพของรัฐ ประกอบด้วย

1. การปรับปรุงบทบาทบริหารจัดการส่วนราชการ
2. การปรับปรุงกระบวนการทางงบประมาณ
3. การกำหนดให้จังหวัดมีบุคลากรที่มีความสามารถมากขึ้น
4. การสร้างเกณฑ์ชี้วัดและระบบประเมินผลงาน
5. การสร้างความรับผิดชอบทางการบริหาร
6. การสร้างความโปร่งใส
7. การปรับการบริหารจัดการนโยบายสาธารณะ
8. การพัฒนาด้านกฎหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

ส่วนการสร้างความต่อเนื่องในงานบริหารรัฐกิจ ประกอบด้วย

1. การสร้างพันธมิตรเพื่อการกำหนดระเบียบวาระแห่งชาติ
2. การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อเสริมสร้างความ

ความต่อเนื่องของการบริหารจัดการที่ดีมีความชัดเจนมากขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545 – 2549) โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ปราศจากการทุจริต บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม ดังนั้น การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จำเป็นต้องให้ความสำคัญลำดับสูงกับการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นองค์กรขนาดเล็กที่มี

คุณภาพ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

คุณภาพ การปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงานประมาณให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว สอดคล้องกับนโยบายและแผนชาติและการปรับระบบและกลไกเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจ ควบคู่กับการปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง โดยผนึกกำลังทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ควรดำเนินการ ดังนี้

ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐไปสู่แนวทางการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย

1. ปรับบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานของระบบราชการแนวใหม่
2. ปรับระบบบริหารจัดการของภาครัฐให้เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของ

ภาคธุรกิจเอกชนและเศรษฐกิจชุมชน

กระจายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1. ปรับกลไกกำกับการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัว
2. เตรียมความพร้อมและปรับปรุงประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. วางระบบสนับสนุนการกระจายอำนาจ
4. วางระบบการจัดสรรภาษีและเงินอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

1. ปรับปรุงกฎระเบียบให้ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่
2. กำหนดแนวทางต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม
3. สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ

การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทุกภาคส่วนในสังคม ประกอบด้วย

1. สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
2. ปรับทัศนคติและการทำงานของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง
3. สนับสนุนบทบาทสื่อในการตรวจสอบนักการเมืองและข้าราชการตลอดจนการณรงค

ยกย่องคนดี

เสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีของภาคเอกชน ประกอบด้วย

1. สร้างมาตรฐานการจูงใจและยับยั้งเพื่อให้ภาคธุรกิจมีระบบการทำงานที่รับผิดชอบต่อสังคม มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

2. ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเพิ่มบทลงโทษที่รุนแรง
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรบริโภค

เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย

1. สร้างความเข้าใจให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นในการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร

2. ปรับทัศนคติ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

2. ปรับทัศนคติละค่านิยมในการดำรงชีวิตจากวัตถุนิยมและบริโภคนิยม
3. สอดแทรกเนื้อหาสาระของการดำเนินชีวิตโดยยึดทางสายกลาง

ใน พ.ศ.2546 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 และยกเลิกระเบียบว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารราชการที่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน มีรายละเอียดสำคัญคือเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจัดเป็นกฎหมายสำคัญที่ส่งเสริมการจัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เกิดขึ้นในภาครัฐ

กรอบแนวคิดของหลักการการบริหารจัดการ

การบริหารรัฐกิจแนวใหม่เป็นเรื่องของการที่รัฐบาลไม่ควรบริหารงานในลักษณะองค์กรธุรกิจ แต่เป็นการบริหารงานด้วยการยึดหลักประชาธิปไตย หลายประเทศในโลกกำลังดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของหลักการนี้ และมีการยอมรับในแนวทางการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยมากขึ้น มีการให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ หลายเรื่อง เช่น ความสนใจของสาธารณชน กระบวนการบริหารหรือการปกครอง และการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการมีการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะใหม่ในการพัฒนานโยบายและปฏิบัตินโยบาย มีการรับรู้ มีการเคารพและยอมรับศักดิ์ศรีของการเป็นพลเมืองมากขึ้น โดยปกติข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มหรือขยายการให้บริการของตนและมีการติดต่อกับประชาชนมากขึ้น ผู้บริหารจะรู้สึกว่าคุณค่าได้ประโยชน์จากการรับฟังประชาชนมากขึ้น และจากการบริการมากกว่าการกำกับดูแลเท่านั้น ประชาชนและข้าราชการจึงทำงานร่วมกัน และระบุปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกันด้วย

กระแสการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ให้ความสำคัญกับหลักการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับประชาชน การมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีตามแนวคิดของการบริหารแนวใหม่ จึงเกิดขึ้น การบริหารรัฐกิจแนวใหม่เป็นการรวมกลุ่มของแนวคิดและการปฏิบัติ เป็นหลักการที่ใช้การดำเนินงานแบบเอกชนและธุรกิจในการราชการ หรือทำราชการให้เหมือนธุรกิจแต่ไม่ใช่ให้เป็นองค์กรทางธุรกิจ นักทฤษฎีที่ศึกษาเรื่องของการเป็นพลเมือง เรื่องของชุมชน ประชาสังคม มนุษยวิทยาองค์กรและการบริหารรัฐกิจแนวใหม่เป็นผู้ที่ได้มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการอภิปรายกันถึงหลักการบริหารแนวใหม่ๆ ขึ้น ซึ่งอาจมีหลักการหลากหลายแตกต่างกันออกไป (Denhardt and Denhardt, 2003 : 42 – 43 อ้างถึงใน ถวิลวดี บุรีกุล : 2546) อาทิ

- การมุ่งให้บริการแก่ประชาชนไม่ใช่การกำกับ ข้าราชการจึงไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนแต่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนด้วย

- การสำรวจ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

- การสำรวจความสนใจและความต้องการของสาธารณชน เพื่อสร้างความสนใจร่วมและรับผิดชอบร่วมกัน

- การให้คุณค่าแก่ประชาชนในฐานะของการเป็นพลเมืองมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ โดยข้าราชการจะยอมรับที่จะเป็นผู้ช่วยเหลือสังคมมากกว่าการเป็นผู้จัดการธุรกิจที่คิดและทำเสมือนเงินหลวงเป็นเงินตนเอง

- การคิดอย่างมีกลยุทธ์ แต่ปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตย นโยบายและโครงการต่างๆ จะสนองความต้องการของสาธารณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการทำงานร่วมกัน

- การตระหนักว่าการมีสำนึกรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย ข้าราชการไม่ควรสนใจแค่เรื่องของการทำงานตามนโยบาย หรือเรื่องการตลาด และการอยู่รอดของตน แต่ต้องสนใจเรื่องของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ ค่านิยมของชุมชน สังคม บรรทัดฐานทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และความสนใจสาธารณะด้วย

- การบริการมากกว่ากำกับ มีการสร้างค่านิยมร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์และค่านิยมร่วมกันด้วย

- การคำนึงว่าประชาชนเป็นผู้มีคุณค่าไม่ใช่แค่ผลผลิต หน่วยงานราชการต่างๆ จะประสบความสำเร็จในระยะยาวหากดำเนินการด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและสร้างการเป็นผู้นำร่วมกับกับประชาชนบนพื้นฐานของการเคารพประชาชน

เมื่อพิจารณาหลักการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ที่กล่าวมาแล้วจะพบว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญเป็นหัวใจของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่นี้ เพราะประชาชนมีฐานะของการเป็นพลเมือง และการเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อเป็นพลเมืองและหุ้นส่วน การปรึกษาหารือ การเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วมการทำงานอย่างโปร่งใส การทำงานที่มีหลักการ การยึดหลักนิติธรรมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการบริการประชาชนให้เป็นที่พึงพอใจเนื่องจากการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้น มีหลักการสำคัญ คือ

1. มีการศึกษาวิจัย ที่เป็นการติดตามการทำงาน และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อมูลที่ทันเหตุการณ์ ดังนั้นการเสนอข้อมูลต่อประชาชนต้องทันสมัย กว้างขวาง เป็นจริง ถูกต้อง เข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นการใช้ระบบเครือข่ายสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรืออื่นๆ ก็จัดว่ามีประโยชน์ทั้งสิ้น

3. การรายงานผลการทำงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบ ตลอดจนประชาชนผู้ร้องเรียนได้ทราบถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชน

4. การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อสะท้อนการทำงานของผู้นำบริการ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ดังนั้นในการจัดทำตัวชี้วัดตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงนำหลักการดังกล่าวมาใช้สร้างตัวชี้วัดด้วย

นอกจากนี้...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นในเรื่อง การจัดโครงสร้างและระบบการควบคุมดูแลที่ดีในองค์กรภาครัฐ ซึ่งสาระสำคัญพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการควบคุมดูแลที่ดีในองค์กรภาครัฐยุคใหม่ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) มาเป็นการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Management) โดยมีหลักการและแนวดำเนินการหลัก ซึ่งแต่ละหน่วยงานใช้วิธีการแตกต่างกันไปตามลักษณะที่หลากหลายของหน่วยงาน การบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ การบริหารงานในหน่วยงานรัฐยุคใหม่หรือที่เรียกว่าการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ (New Public Management) จึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) ที่หลายประเทศยังยึดถือปฏิบัติอยู่ในหลายเรื่อง หลายประเด็น (โกวิท โปษยานนท์ และปรัชญา เวสารัชช, 2545)

ประการแรก การบริหารยุคใหม่เป็นการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ซึ่งให้ความสำคัญกับผลงานหรือกระบวนการทำงานอย่างที่เป็นระบบราชการนิยมในปัจจุบัน

ประการที่สอง การบริหารจัดการยุคใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดการ (management) แทนที่จะเป็นเรื่องของการดูแลให้คนในองค์กรทำงานตามปกติอย่างที่เคยทำในลักษณะที่เรียกว่าการปกครองบังคับบัญชา คำว่าการจัดการนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งผู้บริหารและปฏิบัติงานต้องร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดผล โดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานเมื่อเห็นว่าวิธีเดิมไม่สามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง ดังนั้น การบริหารจัดการยุคใหม่จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ การทำงานในรูปแบบเครือข่าย การลดความรัดตรงของกฎระเบียบ การปรับหรือกระบวนการทำงานและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน

ประการที่สาม การบริหารจัดการยุคใหม่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ได้แก่ลูกค้าหรือประชาชนและสังคม โดยถือเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่จะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและสังคมโดยปรับปรุงคุณภาพของบริการให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ วัดได้ประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม การทำงานของหน่วยงานไม่ได้วัดแต่เพียงผลงาน (output) ที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาไปถึงผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impac) ด้วย ตามแนวทางนี้ การวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ การกำหนดมาตรฐานบริการ หรือการประเมินผลกระทบจากการทำงานจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานยุคใหม่ต้องให้ความสนใจ

ประการที่สี่ การบริหารยุคใหม่ยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงว่าเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องปกติวิสัย แนวคิดขององค์กรเรียนรู้ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถเผชิญกับสภาพการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึงเป็นกุญแจสำคัญของการทำงานยุคใหม่ หมายความว่าองค์กรต้องมีฐานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของการปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ต้องรู้จักคู่แข่งชั้น ให้มีความสำคัญแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งทำให้องค์กรต้องเน้นมาตรฐานการทำงานที่วัดได้ประเมินได้จริงเป็นรูปธรรม (Benchmarking) ต้องเลือกหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดมาใช้ (Best practices) ต้องมีมาตรฐานงาน (Work standards) และต้องทำงานให้ฉลาดโดยมียุทธศาสตร์ในการทำงานไม่ใช่ทำงานแบบแก้ปัญหาไปวันๆ

การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีต่างๆ มาจัดทำตัวชี้วัด

ประกอบด้วย 10 หลักการเพื่อนำมาจัดทำ ดังนี้

หลักนิติธรรม

“หลักนิติรัฐ” หรือ “หลักนิติธรรม” เป็นหลักที่มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ หลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” กล่าวคือ (1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ (2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (3) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง (4) ความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา (5) หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา (6) หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และ (7) หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ ในการพิจารณาหลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรมจึงพิจารณาถึงสาระสำคัญของแต่ละหลักการข้างต้น

ในการจัดทำตัวชี้วัดจึงได้นำแนวคิดของนักทฤษฎีหลายๆ คนมาประมวลรวมกันเป็นหลักการสำคัญ ดังนี้

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักการนิติธรรม ไม่สามารถจะสถาปนาขึ้นมาได้ในระบบการปกครองที่ไม่มี การแบ่งแยกอำนาจไม่มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกัน

2. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค ทั้งสองประการนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” จึงจะต้องมีการมาระบุไว้

3. หลักความผูกพันต่อกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ “หลักความชอบด้วยกฎหมาย” หรือที่เรียกว่า “หลักความผูกพันต่อกฎหมาย” ซึ่งหมายความว่า การใช้กฎหมาย จะต้องผูกพันต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ออก โดยมีความผูกพัน 3 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนก่อนการใช้กฎระเบียบ
- 2) ขั้นตอนการใช้กฎระเบียบ
- 3) ขั้นตอนภายหลังจากการใช้กฎระเบียบ

4. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้หน่วยงานต่างๆ ที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลังและหลักความพอสมควรแก่เหตุ

5. หลักความอิสระของผู้มีอำนาจตัดสินใจ หลักนี้เป็นข้อเรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจสามารถทำภาระหน้าที่ได้โดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ

6. หลักไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย หลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักนี้เรียกว่าบุคคลควรจะต้องรู้ตั้งแต่เบื้องต้นว่า กฎหมายอาญาห้ามกระทำการใดบ้างและหากบุคคลละเมิดการกระทำดังกล่าวจะได้รับโทษเพียงใด หลักห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง ในกฎหมายอาญานั้นเป็นข้อห้ามโดยเด็ดขาด ในการไปบัญญัติให้เป็นความผิดสำหรับการกระทำอันใดอันหนึ่งที่ผ่านพ้นมาแล้วนั้น และห้ามมิให้มีผลย้อนหลัง เพื่อกำหนดโทษที่มีอยู่แล้วให้สูงขึ้น

7. หลักความ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

7. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นส่วนยอดสุดของหลักนิติธรรม หมายความว่า หากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่สูงกว่าย่อมไม่มีผลบังคับใช้

หลักคุณธรรม

ในการจัดทำตัวชี้วัดหลักคุณธรรมจึงได้รวบรวมนำแนวคิดของนักทฤษฎีหลายๆ คนมา ประมวลรวมกันเป็นหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ปลอดคอร์ปชั่น หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้องไม่มีการทำผิดกฎหมาย เพื่อประโยชน์ ส่วนตัว
2. ปลอดจากการทำผิดวินัย หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้องไม่กระทำผิดวินัยในหน่วยงาน
3. ปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่จะต้อง ไม่กระทำต่างไปจากมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณของอาชีพ แม้ว่าจะไม่ได้มีการระบุไว้ในกฎและ วินัยก็ตาม
4. หลักความเป็นกลางของผู้บริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารของหน่วยงานจะต้องมีการ บริหารในหน่วยงานด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม

หลักความโปร่งใส

ปัจจัยที่สามารถนำมาใช้อธิบายความโปร่งใส 4 ด้าน ของการศึกษานี้มีองค์ประกอบย่อยอีก และได้กำหนดเครื่องชี้เพื่อวัดความโปร่งใส ดังนี้

ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบงาน ได้แก่

1. ระบบของหน่วยงานโปร่งใส รู้ เห็นระบบงานทั้งหมดได้อย่างชัดเจน
2. มีระบบการตรวจสอบภายในหน่วยงานที่เข้มแข็ง
3. มีการปรับปรุงหน่วยงานตรวจสอบใหม่ให้เหมาะสมสถานการณ์อยู่เสมอ
4. ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้การทำงานของหน่วยงาน
5. หน่วยงานมีระบบบริหารการเงินและพัสดุที่รัดกุม
6. มีบุคลากรใหม่ๆ เข้ามาอยู่ในหน่วยงานด้วยระบบคุณธรรมและมีความสามารถสูงมากขึ้น

ความโปร่งใสด้านระบบการให้คุณ ได้แก่

1. มีผลประโยชน์ให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ
2. มีผลประโยชน์ให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง
3. มีผลประโยชน์ให้แก่บุคลากรที่ซื่อสัตย์
4. มีระบบรายได้หรือผลประโยชน์เกื้อกูลรองรับมาตรฐานค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ ได้แก่

1. มีระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสำหรับการฟ้องร้องผู้กระทำผิด
2. มีระบบที่มีประสิทธิภาพสูงสำหรับการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงาน

3. มีวิธีการ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

3. มีวิธีการที่ยุติธรรมสำหรับพิจารณาลงโทษผู้ทำผิด
 4. กระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว
 5. มีการลงโทษจริงจัง หนักเบาตามเหตุและพฤติการณ์ของการกระทำผิด
 6. หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตหรือค้ายประสิทธิภาพอย่างจริงจัง
 7. มีการป้องปรามผู้ต่อทุจริต หรือค้ายประสิทธิภาพให้ปรับปรุงตน
- ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน ได้แก่

1. ประชาชนได้เข้ารับรู้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ
2. ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสควบคุมฝ่ายบริหารโดยวิธีการต่าง ๆ มากขึ้น
3. มีการใช้สมาคมวิชาชีพเข้าร่วมตรวจสอบหน่วยงาน

หลักการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ในการจัดทำตัวชี้วัดจึงได้รวบรวมนำแนวคิดของนักทฤษฎีหลายๆ คนมาประมวลรวมกันเป็นหลักการสำคัญ ดังนี้

- หน่วยงานมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน
- หน่วยงานมีการรับฟังความคิดเห็นประชาชน
- หน่วยงานมีการให้มีส่วนร่วมในการะบวนการตัดสินใจ
- หน่วยงานมีการพัฒนาความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักสำนักรับผิดชอบ

ระบบหลักสำนักรับผิดชอบ จะมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้

1. การที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนที่ต้องการบรรลุเป้าหมายอะไร มีวิธีการหรือกลยุทธ์อย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย และมีกำหนดเวลาบรรลุเป้าหมาย (Clear Intention)
2. การที่บุคลากรในองค์กรมีความรู้สึกร่วมกันว่าพวกตนเป็นเจ้าของ และสำนักรู้ว่าทุกคนในองค์กรต่างมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของไปด้วยกัน มิใช่เป็นองค์กรของคนหนึ่งคนเดียว (Interlocking Ownership)
3. ต้องมีวิธีการทำงานหรือกลไกภายในองค์กร เพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งวิธีการหรือกลไกดังกล่าว ได้แก่ การประสาน / การให้เวลา / สื่อสาร / การตัดสินใจ (Effective execution)

4. การที่ไม่...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

4. การที่ไม่ปล่อยคนอุ้งงาน เกียงงาน ไม่ยอมปรับปรุงตัวแม้จะให้โอกาสแล้ว จะต้องไม่ลังเลที่จะจัดการกับคนเหล่านี้ เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในองค์กร (Relentless Attack of Dysfunctional Habits)

5. ต้องวางแผนสำรองไว้เพราะถ้าเกิดเหตุสุดวิสัยจะได้มีการแก้ไขสถานการณ์ได้ทัน (Responsive Recovery)

6. ต้องมีการนำวิธีการวัด / ประเมินผลลัพธ์แบบใหม่ และยกย่องผู้ที่ทำงานได้ตามเป้า หรืออีกนัยหนึ่ง ไม่นำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการประเมินผลงาน (Ruthless Measuring of Results)

หลักความคุ้มค่า

การพิจารณาดัชนีที่วัดผลสำเร็จธุรกิจที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาพัฒนาในเชิงมหภาคได้เช่นกัน จากกลยุทธ์และเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และ 9 ซึ่งใช้วิธีการบริหารจัดการที่ดีสามารถนำไปสู่ผลสำเร็จหรือเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพจริงหรือไม่ หรือเกิดความคุ้มค่าหรือไม่

ในหลักความคุ้มค่าจะครอบคลุม 3 ประเด็นคือ การบริหารจัดการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประหยัด และความสามารถในการแข่งขัน

การบริหารจัดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมจากทรัพยากรที่ประเทศมีอยู่อย่างจำกัด จะนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนส่วนใหญ่หรือเกิดผลประโยชน์ที่มากกว่าต้นทุนที่เสียไปในการนำทรัพยากรเหล่านั้นมา

ด้านประหยัด คือ การทำให้มูลค่าของการผลิตหรือผลประโยชน์สูงกว่าต้นทุนในการผลิตหรือการทำกำไรให้เกิดประโยชน์ดังกล่าว การประหยัดคือดัชนีด้านการเงินนั่นเอง

ดัชนีที่ใช้วัดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย คือ ดัชนีทางด้านเศรษฐกิจ มหภาค การพัฒนาทางตลาดการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ รัฐบาล โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจการพัฒนา และวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการบริหารจัดการของภาคเอกชน

หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของนักวิชาการหลายท่านพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และศักยภาพของกลุ่มและองค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน โดยจะใช้ตัวชี้วัดหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การจัดการอย่างบูรณาการ
- 2) การติดต่อสื่อสารในองค์กร
- 3) บริหารปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า
- 4) สร้างสรรค์และสร้างเสริม
- 5) มีการเชื่อมโยงในการทำงาน

6) มีการพัฒนา...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

- 6) มีการพัฒนาสามารถ
- 7) มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- 8) มีระบบคัดเลือกและเลิกจ้างที่เป็นธรรม
- 9) สร้างความไว้วางใจในองค์กร
- 10) มีความผูกพันองค์กร

หลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีการเสริมสร้างจัดหาและแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนนำความรู้ใหม่ ที่มาจากภายนอกองค์กรและภายในองค์กร จากในตัวบุคคลมาปรับปรุงพฤติกรรมการทำงาน ดังนั้น องค์กรจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำงาน องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็น องค์กรที่มีการเสริมสร้างองค์ความรู้ มีการศึกษาวิจัย ถ่ายทอดความรู้ มีการสอนงานและใช้ความรู้กับกิจกรรม ของตน

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่สมาชิกขององค์กรเพิ่มพูนความสามารถของตนเองโดยการสร้างผลผลิตที่พวกเขาต้องการ ซึ่งมีการปลูกฝังรูปแบบในการคิดที่ใหม่ และขยายเพิ่มขึ้น และได้มีการสร้างความมุ่งมั่นร่วมกันและสมาชิกประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

เหตุผลที่ต้องมีการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็คือ การที่สถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ผู้ที่มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถอยู่รอดได้ นอกจากนี้องค์กร ต้องมีการค้นพบวิธีการสร้างความมุ่งมั่นและเสริมสร้างความสามารถของสมาชิกให้มีการเรียนรู้ในทุกระดับ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงมีความเป็นไปได้ เพราะทุกคนคือผู้เรียน ไม่มีใครสอนเด็กทารกให้เรียน แต่ที่จริงเราไม่ต้องสอนเด็กทารกในทุกๆ เรื่อง แต่เด็กทารกจะเรียนรู้ด้วยสัญชาตญาณจนได้พูดได้ วิ่งได้ การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีความเป็นไปได้ เพราะไม่เพียงเป็นธรรมชาติของเราที่จะเรียนรู้ พวกเราอย่างน้อย ก็ครั้งหนึ่งเคยอยู่ในทีมงาน ที่มีความไว้วางใจกันทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และนำมาสู่ผลงานที่ดี น่าพอใจทีมงานที่ดีเยี่ยมไม่ได้เริ่มจาก จุดที่ดีเยี่ยม แต่พวกเขาเรียนรู้ที่จะสร้างผลงานที่ดีเยี่ยมได้อย่างไร

ในการจัดทำตัวชี้วัดด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้นได้นำแนวคิดของนักทฤษฎีหลายๆ คนมา ประมวลรวมกันเป็นหลักการสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม (Enabling environment) ที่ผู้อยู่หน่วยงานต้องเรียนรู้จาก ภายนอก เพื่อสามารถปรับตัวได้ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

- การเข้าร่วมสัมมนา
- การเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภายนอก
- การมีโครงการร่วมกันกับหน่วยงานภายนอก

2. การพัฒนา...

2. การพัฒนาการเรียนรู้ (Learning development) เป็นการเรียนรู้รายบุคคล เป็นทีมหรือเรียนรู้ร่วมกันและนำความรู้ที่ได้รับไปใช้งานได้

- การเรียนรู้รายบุคคล จะเป็นการเข้าร่วมการฝึกอบรม และเนื้อหาในการฝึกอบรมตรงกับงานที่ทำ

- ส่วนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นการให้ความสำคัญกับบุคคลอื่นๆ ถือว่าความเห็นของทุกคนมีคุณค่า มีการยอมรับนับถือกันและกัน มีการสร้างสมความรู้ในทุกระดับของการทำงาน

- ส่วนการแลกเปลี่ยนความรู้นั้น จะถือว่าทุกคนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากกันและกัน กระตือรือร้นที่จะสอนงานหรือให้ความรู้ผู้อื่นด้วย

3. การใช้ผลของการเรียนรู้ (Utilization of learning results) เป็นการนำผลที่ได้จากการตั้งสม ความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรและจากตัวบุคคลนั้นๆ มาใช้ประโยชน์คือ

- ในการปรับปรุงการทำงาน

- การมีความคิดใหม่ การสร้างนวัตกรรม

- การเผยแพร่ให้หน่วยงานภายนอก

- การบันทึกผลการดำเนินการเรียนรู้และการสอนให้รู้ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

- การใช้ความรู้เพื่อการวางแผนอนาคต

4. การเสริมสร้างความสามารถ (Capacity building) เป็นการพยายามที่จะสร้างความสามารถของตนเอง และหน่วยงานให้สามารถเรียนรู้ได้จริงโดยมีกิจกรรม ดังนี้

- มีการพัฒนาทักษะ / แรงจูงใจให้บุคลากร มีความรู้ความสามารถและเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และอยากเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การทำงาน มีสิ่งจูงใจ กระตุ้นให้สอนและเรียนรู้ร่วมกัน

- มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

5. การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่หน่วยงานสร้างความเข้าใจและจัดการประสิทธิภาพของตนเอง ทักษะของการเรียนรู้ขององค์กรสร้างมาจากแนวคิดด้านกระบวนการ ประมวลผลข้อมูล องค์กรจะเป็นที่ซึ่งมีระบบประมวลผลข้อมูล จัดหาข้อมูลและแปลผล แจกจ่ายหรือกระจายข้อมูล และเก็บข้อมูลไว้ภายในองค์กร ดังนั้นการจัดการความรู้จึงครอบคลุมถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- การมีบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลจัดการความรู้ หรือที่เรียกว่า Chief learning officer

- การสนับสนุนให้มีการปฏิสัมพันธ์กัน

- การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้

- การประมวลผลการเรียนรู้จากข้อมูลสู่องค์ความรู้

- การมีระบบรับรู้ข่าวสารทั้งจากภายนอกและภายใน และมีช่องทางในการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลกัน

- การรู้จักใช้ข้อมูล (Data literacy)

6. การมี...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

6. การมีเครื่องมือและเทคโนโลยี (Tools and Technology) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ต้องมีปัจจัยประกอบหลายประการที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้คือ การมีเทคโนโลยีและอุปกรณ์ประกอบในการช่วยกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพขึ้น กล่าวคือต้องมี

- อุปกรณ์ที่พร้อม และเพียงพอ และทันสมัย
- มีผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์เหล่านั้นอย่าง

แพร่หลาย และใช้งานได้จริง

7. มีการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Learning culture) จะสร้างขึ้นได้โดย

- การเพิ่มความเชื่อมั่นของตนเองต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยทุกคนมีส่วนให้ความคิดเห็น มีส่วนร่วม

- มีภาวะผู้นำในทุกระดับโดยมีการสร้างกระบวนการผลักดันให้เกิดทัศนคติที่สอดคล้องกัน ได้ มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนและการเรียนรู้จากผู้อื่น มีการช่วยกันออกแบบและทดลองร่วมกัน

- มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ใช้ข้อมูลร่วมกัน แต่ละคนแสดงความคิดอย่างเปิดเผย

- มีการทำงานเป็นทีมในการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (Team learning)

- มีการแสวงหาความช่วยเหลือ ช่วยสอนและเรียนรู้จากผู้ร่วมงาน

หลักการทั้งหมดนี้ถูกนำมาจัดทำเป็นตัวชี้วัดองค์กรแห่งการเรียนรู้

หลักการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ หรือที่เรียกว่าการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ (New Public Management) พบว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นหัวใจของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ เพราะประชาชนมีฐานะของการเป็นพลเมือง และการเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อเป็นพลเมืองและหุ้นส่วน การปรึกษาหารือ การเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วม การทำงานอย่างโปร่งใส การทำงานที่มีหลักการ การยึดหลักนิติธรรม และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีหลักการบริหารจัดการที่สำคัญดังนี้

- 1) มีการวางแผนการทำงานและทบทวนภารกิจ
- 2) สำรวจความสนใจ/ศึกษาความต้องการของประชาชน
- 3) มีกลยุทธ์ในการบริหาร
- 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม
- 5) ศึกษาวิจัยสถาบัน
- 6) คาดคะเนความเสี่ยงและบริหารความขัดแย้ง
- 7) การกระจายอำนาจบริหาร
- 8) บริการประชาชน-ไม่ใช่กำกับ

หลักเทคโนโลยี...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีผลกระทบในทางบวก ต่อความสามารถในการบริหารจัดการและการเป็นองค์กรเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศ และความเป็นองค์กรเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่รวมทั้งระบบคอมพิวเตอร์ และระบบสื่อสารที่มีความเร็วสูง โดยนำข้อมูลเสียง และวิดีโอที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดสารสนเทศตามที่ต้องการ นอกจากนี้ยังจัดทำเป็นระบบอิงความรู้เอาไว้ใน ระบบคอมพิวเตอร์ในรูปแบบที่ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น เช่น บันทึกอยู่ในแถบเสียง เช่น การเสียงการประชุม การบรรยาย การสัมมนา บันทึกอยู่ในแฟ้มนำเสนอทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุด

กรอบแนวคิดการสร้างตัวชี้วัดตามหลักการบริหารจัดการที่ดี

หลักการบริหารจัดการที่ดี หมายถึง หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงานซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด (สถาบันพระปกเกล้า 2545:1-7) ซึ่งกรอบแนวคิดพื้นฐานของหลักการบริหารจัดการที่ดีที่ใช้ในการพัฒนาตัวชี้วัดมีทั้งสิ้น 10 หลักการ ซึ่งมีนิยามเชิงปฏิบัติการดังนี้

หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับการให้เป็นตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตาม กฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใสพอเทียบได้ว่ามีความหมายตรงกันข้ามหรือเกือบตรงกันข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยที่การทุจริตคอร์รัปชันให้ความหมายในเชิงลบมีความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวกและให้ความหมายในเชิงสงบสุข

หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตนเอง

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มี

คุณภาพ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

คุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

การบริหารจัดการ คือ กระบวนการของการตัดสินใจและกระบวนการที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติ

การบริหารรัฐกิจแนวใหม่ คือ

- การมุ่งให้บริการแก่ประชาชนไม่ใช่การค้ากับ
- การสำรวจความสนใจ ความต้องการของสาธารณชน
- การให้คุณค่าแก่ประชาชนในฐานะของการเป็นพลเมือง
- การคิดอย่างมีกลยุทธ์แต่ปฏิบัติอย่างเป็นประชาธิปไตย
- การบริการมากกว่าการค้า มีการสร้างค่านิยมร่วม
- การคำนึงว่าประชาชนเป็นผู้มีคุณค่าไม่ใช่แค่ผลผลิต
- การบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ซึ่งให้ความสำคัญกับผลงาน

การบริการประชาชนให้เป็นที่พึงพอใจ คือ

- ศึกษาวิจัย ติดตามผล เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- มีการปรับปรุงข้อมูลที่ทันเหตุการณ์
- รายงานผลการทำงาน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบ
- การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อสะท้อนการทำงานของผู้นำบริการ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการที่สร้างให้บุคลากรในองค์กรได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน โดยการศึกษาอบรมปฏิบัติทดลองและการพัฒนาเป็นการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ศักยภาพในการปฏิบัติงานตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรม ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรซึ่งส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตนเองและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีการเสริมสร้าง จัดหาและแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนนำความรู้ใหม่ ที่มาจากภายนอกองค์กรและภายในองค์กร จากในตัวบุคคลมาปรับปรุงพฤติกรรมการทำงาน

ดังนั้น องค์กรจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำงาน องค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นองค์กรที่มีการเสริมสร้างองค์ความรู้ มีการศึกษาวิจัย ถ่ายทอดความรู้ มีการสอนงานและใช้ความรู้กับกิจกรรมของตน

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่สมาชิกขององค์กรเพิ่มพูนความสามารถของตนเองโดยการสร้างผลผลิตที่พวกเขาต้องการ ซึ่งมีการปลูกฝังรูปแบบในการคิดที่ใหม่ และขยายเพิ่มขึ้น และได้มีการสร้างความมุ่งมั่นร่วมกัน และสมาชิกประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

เทคโนโลยี...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ เครื่องมือที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมในตลาดโลก ในการส่งเสริมการสำนึกรับผิดชอบ การปรับปรุงการให้บริการขั้นพื้นฐานและเสริมสร้างโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง

- การพัฒนาเครือข่าย ซึ่งผู้รับบริการจำนวนมากสามารถเข้าถึงได้
- มีการสร้างความสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยผ่านเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสาร
- มีความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเกิดมีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- มีการนำเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการใช้งานมาใช้ในองค์กร และมีนโยบายและแผนงานอย่างชัดเจนในการสนับสนุน

องค์ประกอบของดัชนีชี้วัดตามหลักการบริหารจัดการที่ดี

1. หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมมี 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ 2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 3) หน่วยงานมีหลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ 4) หน่วยงานได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา 5) ผู้มีอำนาจตัดสินใจในหน่วยงานมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ 6) หน่วยงานยึดหลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และ 7) หน่วยงานยึดหลักการทำงานภายใต้กฎ ระเบียบสูงสุด

2. หลักคุณธรรม

หลักคุณธรรมมี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การปลอดจากการทุจริต 2) การปลอดจากการทำผิดวินัย 3) การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ และ 4) ความเป็นกลางของผู้บริหาร

3. หลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใสมี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบงาน 2) ความโปร่งใสด้านระบบการให้ทุน 3) ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ และ 4) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

4. หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลประชาชน 2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือ 3) การมีส่วนร่วมในระดับวางแผน/ตัดสินใจ และ 4) พัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน

5. หลักสำนึก...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

5. หลักสำนักรับผิดชอบ

หลักสำนักรับผิดชอบมี 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน 2) หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน 3) หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) หน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผล 5) หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน และ 6) หน่วยงานมีแผนสำรอง

6. หลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่ามี 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การประหยัด 2) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ 3) มีศักยภาพในการแข่งขัน

7. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มี 10 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การจัดการอย่างบูรณาการ 2) การติดต่อสื่อสาร 3) การบริหารให้เกิดการปฏิบัติงาน 4) การสร้างสรรค์และสร้างเสริม 5) การเชื่อมโยงในการทำงาน 6) การพัฒนาความสามารถ 7) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 8) การเจ้าหน้าที่ 9) การสร้างความไว้วางใจ และ 10) ความผูกพันหน่วยงาน

8. องค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์กรแห่งการเรียนรู้มี 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีการเรียนรู้จากภายนอก 2) การพัฒนาการเรียนรู้จากภายใน 3) การมีการนำองค์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน 4) การเสริมสร้างความสามารถ 5) การจัดการความรู้ 6) การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี และ 7) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

9. การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการมี 8 องค์ประกอบหลัก คือ 1) มีแผนงานและการทบทวนภารกิจ 2) การสำรวจความต้องการของประชาชน 3) การมีกลยุทธ์ในการบริหาร 4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 5) การศึกษาวิจัย 6) การคาดคะเนความเสี่ยง 7) การมีการกระจายอำนาจ และ 8) การบริการประชาชน มิใช่การกำกับ

10. เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร

เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) มีการจัดการชุดข้อมูล 2) การมีเครือข่ายสารสนเทศ 3) การมีการเชื่อมโยงเทคโนโลยี และ 4) การนำเทคโนโลยีไปใช้จริง

กรอบแนวคิดการสร้างตัวชี้วัดตามเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

นอกเหนือจากการสร้างตัวชี้วัดตามหลักการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ในการจัดทำตัวชี้วัดตามเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ได้กำหนดเป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ในมาตรา 6 ดังนี้

มาตรา 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกิดความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ในประเด็นสำคัญที่เป็นเป้าหมายนั้นเป็นเรื่องของการบริหารงานกล่าวถึงเรื่องสำคัญคือการบริหารราชการที่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ

การบริหารราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การบริหารงานมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติงานที่สอดคล้องเป็นไปในแนวเดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นไว้สำหรับงานนั้นๆ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีความคุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถกำหนดตัวชี้วัดผลการทำงานได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะแสดงผลถึงความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ตรงต่อความต้องการของประชาชน

การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ โดยเป็นการกำหนดวิธีการทำงานของส่วนราชการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและวัดความคุ้มค่าในแต่ละภารกิจ โดยให้ส่วนราชการต้องยึดหลักความโปร่งใส ความคุ้มค่า ความชัดเจนในการปฏิบัติราชการ

การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เป็นการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยในการทำงานให้จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเพื่อความรวดเร็วและลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ โดยในการอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ การดำเนินการอื่นใดของผู้ดำรงตำแหน่งใดให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการในเรื่องนั้นโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้สะดวก และมีความรวดเร็วในการบริการ

วิธีการดำเนินการคือต้องมีหลักเกณฑ์ควบคุม ติดตาม และกำกับดูแลการใช้อำนาจ มีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้รับมอบอำนาจและผู้มอบอำนาจให้ชัดเจน ไม่สร้างขั้นตอนหรือกีดกันรองงานที่ไม่จำเป็น ในกรณีที่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคมได้ให้ใช้ได้ตามความเหมาะสม เพื่อลดขั้นตอนต่างๆ ลง ถือว่างานที่ออกมาน่าจะเป็นไปสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นเพราะต่อไปประชาชนไม่ต้องรอนานและติดต่อหลายฝ่าย หลายคนดังแต่ก่อน

ดังนั้นพระราชกฤษฎีกาฯ นี้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ร่วมกับการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ ที่มุ่งให้ประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นหัวใจของการบริหารรัฐกิจแนวใหม่นี้ เพราะประชาชนมีฐานะของการเป็นพลเมือง และการเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมเป็นสิ่ง

สำคัญ...

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

